

חזבאללה ביום שאחרי – גרילה, טרור ומלחמה תודעתית

יורם שוייצר

הניסיון להעריך את מצבו של חזבאללה לאחר שוך הקרבות תלוי במידה רבה בתוצאות המערכה שמנהלת נגדו מדינת ישראל, ואלה עדיין אינן ידועות. על אף מגבלה זו אפשר בכל זאת להצביע כיום על יעדים מרכזיים אחדים שמנהיגי חזבאללה יבקשו להשיג, לפחות בטווח הקצר. הזירה העיקרית שבה ייבחנו תוצאותיה של הלחימה בין ישראל לחזבאללה היא הפוליטית, אך מאמר זה יעסוק בעיקר בניסיון להעריך את פעולותיו הצפויות הקרובות של חזבאללה בתחום הצבאי-טרוריסטי ובתחום התודעתי תעמולתי. לא יהיה זה נועז מדי להעריך, כי חזבאללה יבקש להשיג את היעדים האלה ללא קשר לתוצאות "האובייקטיביות" של הלחימה, תוך כדי עמעום ההרג וההרס שנגרמו בעטייה של ההתקפה שביצעו נגד ישראל ב-11 ביולי. נסראללה, כדרכו, צפוי לנסות ולהפוך בכישורו הרטורי את מכאובי המכות שספגו ארגונו ולבנות כולה להישג צבאי וערכי מרשים וחסר תקדים מול הצבא הישראלי.

צבאיות נוספות, או למצער לשמר בידיו את אלה שלא נפגעו. מיקוד הניסיונות בהגבלת כוחו הצבאי-קונבנציונאלי של חזבאללה עלול להסיט את מוקד פעילותו לתחום הטרור. הכוונה והפעלת טרור הן מטבען פעולות חשאיות ופחות ניתנות להוכחה ולהטלת אחריות פומבית על תומכיהן ומבצעיהן. לכן צפוי כי חזבאללה ימשיך לטפח ולנצל, ואולי אף ביתר שאת בעקבות העימות האחרון, את קשריו עם ארגוני טרור ורשתות טרור פלסטיניות וחוליות בודדות של ערבים ישראלים, במטרה לפגוע בישראל ולשמר בידיו ובידי פטרונים האיראנים יכולת להשפיע ולסכל מהלכים מדיניים בעתיד. לרשות חזבאללה עומדת גם אופציה של פעילות טרור בחו"ל נגד יעדים ישראליים ואחרים, באמצעות מנגנון ייעודי אשר התמחה בפעולות כאלה ואשר תשתיתו פרוסה במדינות שונות בעולם. גוף זה לא ביצע בשנים האחרונות פיגועים בחו"ל,

עוצמתו וייחודו. עם זאת, המרכיב הצבאי-טרוריסטי של הארגון הוא שהעניק לו את עיקר פרסומו והשפיע רבות על ביסוס מעמדו הנוכחי בלבנון. במישור זה פועל הארגון בשתי זרועות מרכזיות: האחת עוסקת בלוחמה קונבנציונאלית סמי-צבאית ובלוחמת גרילה, והשנייה מתמקדת בהפעלה ובהכוונה של טרור. בתחום הצבאי "הקונבנציונאלי" ולוחמת הגרילה אפשר לצפות כי הארגון יפעל ככל יכולתו לצמצום נזקי המלחמה, ואפילו ייאלץ לוותר על מוצביו בדרום לבנון, ברור כי הוא ינסה לתמרן את הלחצים שיופעלו עליו כדי לשמור על מעמדו ככוח צבאי עצמאי ובוודאי ינסה להשהות כל ניסיון לפרקו לאלתר מנשקו. אם יצליח לשמר את מעמדו הייחודי כמיליציה החמושה היחידה בלבנון, הוא ישאף בוודאי להצטייד מחדש, בסיוע איראן וסוריה, בכלי נשק אסטרטגיים כדוגמת טילים לטווח בינוני וארוך ויכולות

ל אף ההישג הטקטי שזכה בו עם חטיפת החיילים הישראליים נכשל חזבאללה אסטרטגית בהערכת-חסר לגבי עוצמתה, עומקה ועיתויה של התגובה הישראלית. כתוצאה בנייים של המתקפה הישראלית ברור כבר עתה כי הארגון שילם מחיר גבוה בחיי לוחמיו, בתשתית הצבאית והאזרחית של תומכיו בדרום לבנון, בהרס מפקדתו ובפגיעה קשה במרכזי התנועה בבירות ובבעל-בק ובמרכזי התשתית האזרחית של תומכיו. גם דימוי הציבורי של נסראללה, המנהיג הכריזמטי שזכה להערכת יכולותיו וכישוריו, לעתים הערכת-יתר, נפגם או לכל הפחות נסדק. לאישיותו של נסראללה ולמעמדו אחרי המלחמה תהיה השפעה רבה על דרך התנהלותו של הארגון בעתיד.

חזבאללה הוא, כידוע, ארגון רב פנים בעל מוסדות דתיים, חברתיים, פוליטיים וצבאיים, וכולם ביחד מהווים את מקור

בעיקר בשל החלטה משותפת של חזבאללה ואיראן להימנע מכך באווירה הבלתי סובלנית כלפי טרור בינלאומי לאחר ה-11 בספטמבר 2001 וכן בשל יכולתם לקדם את האינטרסים שלהם מול ישראל בגבולותיה. עם זאת נראה כי לא יקשה על הארגון להפעיל מחדש טרור במידת הצורך. בידי חזבאללה אופציה נוספת לביצוע פעולות טרור בחו"ל, שתרחיק ממנו עדות מפלילה, באמצעות הפעלת גורמים פלסטיניים כדוגמת הג'יהאד האסלאמי או מחתרות

מה שנראה ממבט ראשון כמניעת השתקמותו הצבאית-טרוריסטית של חזבאללה עשוי להתגלות כבעל חשיבות החורגת מהסכסוך הישראלי-לבנוני, ועלולות להיות לו השלכות אזוריות חמורות, ואף מעבר לכך.

אסלאמיות זרות אשר נהנו בעבר מתמיכתו ומתמיכת איראן.

תחום מרכזי שבו התמחה חזבאללה, ובעיקר מנהיגו נסראללה, הוא הלוחמה הפסיכולוגית. מרכיב זה באסטרטגיית הפעולה של הארגון משמש לו מכפיל כוח, וחזבאללה עושה בו שימוש מושכל לחיזוק דימוי העוצמה שלו ולהצגת מגבלותיו וכישלונותיו כהישגים. הופעותיו המלוטשות והמתוזמנות בקפידה של נסראללה בערוצי התקשורת השונים, הערביים והמערביים, והשימוש שעשה בתחנת השידור של הארגון, אל-מנאר, הם דוגמה מוחשית נוספת לחשיבות שהוא מייחס לתקשורת וללוחמה הפסיכולוגית ככלי בעיצוב התודעה

הציבורית לגבי תוצאות הלחימה של חזבאללה. אין ספק כי היא תמשיך לשמש אותו ותתפוס מקום חשוב במהלכי הארגון גם לאחר הפסקת האש. אם ישרוד צפוי נסראללה להציג בפני קהלי היעד החשובים לו בלבנון ובעולם הערבי והמוסלמי כיצד יצא חזבאללה מנצח ממערכה זו. הוא צפוי להבהיר לקהל שומעיו כי לחימת ארגונו נעשתה בשמה של לבנון וכדי להגן עליה מפני התוקפנות הישראלית, ולהתעלם מהעובדה כי לא זכה לגיבוי ממשלתי או ציבורי למעשיו.

נסראללה יבליע את המניעים האישיים שהובילו לחטיפה, בשל רצונו בהישג טקטי יוקרתי שנועד לחזק את דימויו כמנהיג אמין, שמילתו היא כבודו, ויטיל על ישראל את

האחריות לתוצאותיה ההרסניות, הניכרות בכל חלקי לבנון ושנזקיה ארוכי הטווח עדיין לא נאמדו. במקביל הוא צפוי להבליט את לחימת ארגונו בחיילי צה"ל ואת פגיעתו בהם – שביית חייליו ומניעת שחרורם בכוח ללא תמורה, גם אם לא יקבל את המחיר שדרש תמורתם. הוא יציג את הפגיעות הקשות בלב העורף הישראלי – את הצלחת ארגונו לגרום לבריחתם של מאות אלפי אזרחים ישראלים המתגוררים ביישובים בצפון ישראל ואת הנזק הכבד לכלכלת ישראל – כדרך הנכונה להתמודד עם ישראל. נסראללה, השואף להנהיג בעתיד את לבנון ורואה עצמו כחלק ממאבק אסלאמי החורג מגבולות הלאומיות הלבנוניות, צפוי

לנהל מערכת תעמולה אשר תציג את הארגון כמופת ללחימה עיקשת ומודל לחיקוי לכל לוחמי האסלאם בעולם. במסגרת זו יפאר את נחישותם של לוחמיו, המוכנים להקריב את עצמם במיטב מסורת ההקרבה העצמית למען האל, האיסתישהאד, שהפכה מאז הציג אותה חזבאללה לראשונה, בראשית שנות השמונים, לדפוס הפעולה המוכר של הג'יהאדיסטים ברחבי העולם.

על יכולתו של חזבאללה להציג את המערכה כניצחון ולהתוות את המשך דרכו של הארגון בעתיד ישפיעו במידה רבה התפתחות המערכה, משכה ותוצאותיה ובעיקר ההישרדות של הנהגה הנוכחית של הארגון, בראשות נסראללה ומפקדיו הצבאיים הבכירים ובהם רמטכ"ל הארגון עימאד מע'ניה וחבורת מרעיו, מוותיקי מערכת הטרור שניהל הארגון בשנות השמונים והתשעים. אם אכן יהיה זה נסראללה שישכם את המערכה מטעם חזבאללה ויווט אותו בסבך הבעיות הפוליטיות הפנימיות והלחצים הבינלאומיים להגביל את כוחו, הוא צפוי לעמוד למבחן חשוב למנהיגותו. מנגד עומדת למבחן גם יכולתו של המערב, בסיוען של מדינות ערביות פרגמטיות, להתמודד עם ארגון טרור הנתמך על ידי מדינות תומכות טרור, שלפחות כלפי אחת מהן מופנה כיום מאמץ בינלאומי כדי למנוע ממנה לפתח נשק גרעיני.

מה שנראה ממבט ראשון כמניעת השתקמותו הצבאית-טרוריסטית של חזבאללה עשוי להתגלות כבעל חשיבות החורגת מהסכסוך הישראלי-לבנוני, ועלולות להיות לו השלכות אזוריות חמורות, ואף מעבר לכך.